

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Кафедра психіатрії, медичної, спеціальної психології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

УДК 150.19 + 364. 24

ББК 88.47

М 34

Рецензенти:

Юлія АСЕСВА– Доктор психологічних наук, доцент кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки Одеського національного економічного університету.

Ірина ГОЛОВСЬКА – кандидат психологічних наук, доцент кафедри теорії та методики практичної психології Одеського Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № від 2022 р.).

Лазоренко Т. М. Методичні рекомендації з дисципліни «методологія та організація наукових досліджень» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності 053 «Психологія» за ОПП «Клінічна та реабілітаційна психологія» - Одеса : Університет Ушинського, 2022. - 21 с.

ЗМІСТ

ВСУП.....	4
Розділ 1. Лекційні заняття.....	6
Розділ 2. Семінарські та практичні заняття.....	7
Розділ 3. Питання для самоконтролю.....	13
Розділ 4 Термінологічний словник.....	15
Література.....	19

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Методологія та організація наукових досліджень» є дисципліною, що формує систему знань про основи наукових досліджень в галузі психології, зі змістом дослідницької та практичної діяльності психологів у відповідності до вимог; ознайомлення з предметом, об'єктом, базовими категоріями, методологією наукових досліджень, завданнями, принципами, формами й методами дослідження в психології, психологічним інструментарієм при психодіагностиці психічних процесів, особистісних особливостей, пов'язаних з практичною роботою психологів в різних галузях, дослідженням взаємозв'язку між методологією та організацією наукових досліджень.

Мета навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»: надання здобувачам уявлення щодо основ методології наукового дослідження; ознайомлення зі змістом дослідницької діяльності практичних психологів у відповідності до вимог роботи психолога; ознайомлення з предметом, об'єктом, базовими категоріями, методологією наукових досліджень, завданнями, принципами, формами й методами психологічного дослідження, що впливають на свідомість особистості майбутнього психолога; оволодіння психологічними особливостями методу наукового дослідження, методами емпіричного та теоретичного дослідження, поглибленого розуміння організації психологічного дослідження.

Статус дисципліни. Навчальна дисципліна «Методологія та організація наукових досліджень» є обов'язковим предметом освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 053 «Психологія». Зміст дисципліни забезпечує спеціальну підготовку майбутніх психологів відповідно до сучасних вимог.

Передумови для вивчення дисципліни. Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» здобувачі мають опанувати знання з таких навчальних дисциплін, як «Загальна психологія», «Експериментальна

психологія», «Методологія психології».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- теоретичні основи методології та організації наукових досліджень;
- методи емпіричного та теоретичного дослідження;
- вимоги щодо організації наукового дослідження;
- формування умінь та навичок у студентів-магістрів:
- підбирати методи, засоби, форми проведення психологічного

дослідження;

- підвищувати рівень своєї компетентності як науковця.

Основні форми роботи в процесі вивчення дисципліни: лекції, практичні, семінарські заняття, самостійна робота.

На лекційних заняттях студенти засвоюють теоретичний матеріал з курсу, окресленого навчальною програмою.

На семінарських, практичних заняттях на основі самостійного опрацювання психологічної та інформаційно-довідникової літератури студенти набувають та поглиблюють нові знання, розкривають суть окремих питань та психологічних проблем, пов'язаних з темами занять.

Самостійна робота дає змогу навчити студентів свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, а й з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та самовиховання, підвищувати свій професійний рівень.

Для успішного засвоєння навчального курсу слід дотримуватися вимог та рекомендацій, викладених у методичних матеріалах.

Методичні рекомендації були підготовлені відповідно до тем, передбачених навчальною програмою з курсу «Методологія та організація наукових досліджень».

РОЗДІЛ 1

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

Змістовий модуль 1. Методологія наукових досліджень.

Тема 1. Основні відомості про методологію наукових досліджень

Наука як система знань. Загальна характеристика методології наукових досліджень. Принципи наукових досліджень. Види й етапи наукових досліджень. Методологія наукового дослідження.

Література: [2; 4; 8; 10;].

Тема 2. Методи наукового дослідження.

Теоретичні методи наукового дослідження: індукція, дедукція, аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, моделювання, порівняння, класифікація. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент.

Література: [2; 5; 8; 12;].

Змістовий модуль 2. Вимоги до наукового дослідження.

Тема 3. Категоріальний апарат наукового дослідження

Поняття і категорії у структурі наукового дослідження. Зміст і обсяг поняття. Класифікація понять. Дефініції (визначення) понять. Правила визначень понять.

Література: [2; 5; 8; 14;].

Змістовий модуль 3. Організація наукового дослідження.

Тема 4. Підготовка наукового дослідження

Обрання проблематики та теми наукового дослідження. Складання плану і плану-проспекту наукового дослідження. Визначення мети, об'єкту та предмету дослідження, окреслення кола дослідницьких завдань.

Література: [2; 13; 14; 16].

Тема 5. Магістерська дисертація як форма кваліфікаційної роботи

Обрання теми та складання плану магістерської дисертації. Визначення методології дослідження проблематики магістерської дисертації.

Процедура підготовки рукопису дисертації. Наукові рубрики. Вимоги до оформлення змісту і структури магістерської дисертації.

Література: [8; 11; 13; 16; 19].

РОЗДІЛ 2

СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

При підготовці до занять необхідно:

1. Опрацювати лекційний матеріал за конспектом.
2. Підготуватися до практичних занять, використавши лекційний матеріал та законспектувавши рекомендовані до теми літературні джерела.
3. Занотувати основні поняття за темою практичного заняття та їх значення.
4. Законспектувати питання, які виносяться на самостійне опрацювання до відповідної теми семінарського заняття.
5. Виконати домашнє завдання, яке передбачено темою практичного заняття.

Тема 1. Основні відомості про методологію наукових досліджень

Навчальна мета заняття – закріпити і поглибити знання за темою.

План

1. Наука як система знань.
2. Історичний нарис розвитку методології та організації наукових досліджень.
3. Загальна характеристика методології наукових досліджень.
4. Принципи наукових досліджень.
5. Види й етапи наукових досліджень. Методологія наукового дослідження. 5. Форми наукового дослідження.
6. Головні напрямки наукового вивчення в психології.

Ключові слова: методологія, наукове дослідження, теорії дослідження.

Завдання для самостійної роботи:

Робота в малих групах.

1. Дати характеристику методологічним особливостям наукового дослідження в психології.
2. Скласти таблицю щодо предмета, завдання та структури головних напрямків наукового дослідження.

Тема 2. Пленарна дискусія «Методи наукового дослідження».

Навчальна мета заняття – закріпити і поглибити знання за темою.

План

1. Огляд стану проблеми, виділення завдань дослідження.
2. Постановка завдання дослідження, вибір методу, його розв'язання.
3. Теоретичні методи наукового дослідження:
  - індукція,
  - дедукція,
  - аналіз.
  - синтез,
  - абстрагування,
  - конкретизація,
  - моделювання,
  - порівняння,
  - класифікація.
2. Емпіричні методи наукового дослідження:
  - спостереження,
  - порівняння,
  - вимірювання,
  - експеримент.

Ключові слова: завдання дослідження, метод, теоретичні та емпіричні методи, алгоритм.

Завдання для самостійної роботи: (робота в малих групах)

Завдання:

1. Поясніть, чому результат абстрагування виступає як специфічний метод дослідження?
2. Порівняйте аналіз та синтез як методи теоретичного дослідження.
3. Розкрийте значення індукції та редукції.
4. Поясніть моделювання як метод теоретичного дослідження.
5. Самостійно опишіть особливості моделювання.
6. Розкрийте відмінності ототожнення та ізолювання як видів абстрагування.
7. Поясніть висловлювання:
«Абстрагування дає змогу замінити у пізнанні складне простим, але таким простим, котре відбиває основне в цьому складному».
8. Складіть схему основних етапів теоретичного дослідження.
9. Поясніть, коли аналіз та синтез може розглядатись як прямий метод дослідження, а коли, як зворотний?
10. Складіть схему дедуктивної розумової конструкції.
11. Розкрийте особливості методів єдиної подібності та розбіжності.
12. Дати характеристику методу емпіричного дослідження - спостереженню.

Домашнє завдання:

1. Скласти таблицю структурних компонентів методології наукового дослідження.
2. Порівняти основні наукові підходи щодо вивчення методології наукового пошуку в різних напрямках психологічної науки

Тема 3. «Категоріальний апарат наукового дослідження».

Навчальна мета заняття – закріпити і поглибити знання за темою.

План

1. Поняття і категорії у структурі наукового дослідження.
2. Зміст і обсяг поняття.

3. Класифікація понять.
4. Дефініції (визначення) понять.
5. Правила визначень понять.

Ключові слова: класифікації, дефініції.

Завдання для самостійної роботи:

Робота в малих групах.

1. Завдання:

Проаналізуйте принципи зміст і обсяг понять і категорій у структурі наукового дослідження.

2. Завдання:

Проаналізуйте правила визначень понять.

Домашнє завдання: скласти тези чи стислий конспект до запропонованих питань:

1. Метод спостереження клінічній психології.
2. Особливості експерименту у реабілітаційній психології.

Тема 4. Підготовка наукового дослідження».

Навчальна мета заняття: ознайомитись і опрацювати алгоритм дослідження.

План

1. Обрання проблематики та теми наукового дослідження.
2. Складання плану і плану-проспекту наукового дослідження.
3. Визначення мети, об'єкту та предмету дослідження, окреслення кола дослідницьких завдань..

Ключові слова: мета, об'єкт, предмет.

Завдання для самостійної роботи:

Питання для дискусії (робота в малих групах)

Завдання 1 Які існують ознаки наукового підходу до вирішення проблеми , теми психологічного дослідження? (конспект).

Завдання 2.

Складіть план-проспект наукового дослідження.

Завдання 3.

Визначити об'єкт та предмет дослідження відповідно тем дослідження (теми пропонуються здобувачами). Стисло обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 4.

Складіть схему основних етапів проведення експерименту.

Завдання 5. Скласти порівняльну таблицю використання різних форм експерименту, їх суттєві відмінності.

Результати доповісти на практичному занятті..

Домашнє завдання:

1. Скласти порівняльну таблицю використання різних форм експерименту, їх суттєві відмінності.

Результати доповісти на практичному занятті.

Тема 5. Магістерська дисертація як форма кваліфікаційної роботи».

Навчальна мета заняття практичного – закріпити і поглибити знання за темою.

План

1. Обрання теми та складання плану магістерської дисертації.
2. Визначення методології дослідження проблематики магістерської дисертації.
3. Процедура підготовки рукопису дисертації. Наукові рубрики.
4. Вимоги до оформлення змісту і структури магістерської дисертації.

Ключові слова: проблема, тема, магістерська дисертація, наукові рубрики.

Завдання для самостійної роботи:

Питання для роботи в малих групах:

Завдання 1.

Обрати тему магістерської дисертації, скласти план роботи, обґрунтувати актуальність теми магістерської дисертації, виділити

категоріальний апарат дослідження, оформити літературу. (індивідуальна робота). Результати доповісти на практичному занятті.

Питання для самоконтролю

1. Які основні поняття методології психологічної науки ви знаєте?
2. Назвіть та дайте характеристику структурним рівням методологічного знання.
3. Які форми методології існують?
4. Які ви знаєте моделі розвитку науки?
5. Що таке наукове пізнання?
6. Які особливості психологічного знання виокремлюють?
7. Що таке артефакт?
8. Дайте характеристику методологічним принципам наукового пізнання психології ?
9. У чому полягає взаємозв'язок методології, методів та методики психологічного дослідження?
10. Які існують критерії поділу методів психології ?
11. Які експериментальні методи вирізняють у психології?
12. Схарактеризуйте математичні та статистичні методи у
13. Які ви знаєте не експериментальні психологічні методи?
14. Які експериментальні методи вирізняють у психології?
15. Схарактеризуйте математичні та статистичні методи у психології ?
16. Схарактеризуйте теоретичні, практичні та побутові психології.
17. Які існують рівні вияву кризи в науці?
18. Назвіть парадигми у сучасній психології ?
19. Який існує порядок проведення наукового дослідження?
20. Охарактеризуйте методи зведення результатів експериментальних досліджень.
21. Які вимоги існують до обробки та оформлення результатів дослідження?

22. Назвіть правила до мови і стилю викладу змісту наукової праці.
23. Які існують прийоми викладення наукових матеріалів?
24. Процедура підготовки рукопису дисертації. Наукові рубрики.
25. Вимоги до оформлення змісту і структури магістерської дисертації
26. Структура доповіді магістранта щодо змісту кваліфікаційної роботи.
27. Підготовка відповідей на зауваження рецензента та на можливі запитання щодо змісту роботи під час захисту.
28. Прикінцеве слово магістранта та процедура ознайомлення з висновком про оцінку кваліфікаційної роботи.

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авторський аркуш – одиниця обсягу друкованого твору, яка дорівнює 40.000 друкованих знаків (літери, цифри, розділові знаки, пробіли між словами тощо).

Адекватність інформації – характеристика інформації, що вказує на її відповідність об'єктивній або суб'єктивній дійсності.

Аксіома – висхідне положення або твердження, яке не потребує доведення.

Аксіоматичний метод – один із розповсюджених теоретичних методів наукового пізнання, а також побудови і організації теоретичного знання.

Аксіоматичний метод полягає у виділенні двох частин (шарів) знання – 1) який не виводиться (в рамках даної системи) і 2) виводиться з (1) за допомогою логічних і математичних засобів. В шар (1) входять аксіоми, постулати, принципи і означення.

Актуальність дослідження – характеристика дослідження, яка вказує на міру впливу його результатів на вирішення конкретних наукових і практичних завдань або усунення вже існуючих проблем у природній і суспільній сферах буття.

Аналіз – загальнологічний метод наукового пізнання, який полягає в поділі деякого цілого (об'єкта) на окремі частини, як правило, більш доступні для дослідження. Додатковим методом відносно аналізу є синтез.

Аналогія – загально логічний метод, суть якого є пошук загального в різних за природою об'єктів. Аналогія є підґрунтям методу моделювання.

Висновки дослідження – структурна одиниця наукового дослідження, в межах якої на основі узагальнення формулюються його найбільш істотні результати і концептуальні положення, що можуть претендувати на статус наукової новизни.

Вступ до дослідження – структурна одиниця наукового дослідження, в якій обґрунтовується його актуальність, визначається мета, завдання, об'єкт, предмет, наукова гіпотеза, ключові методологічні підходи.

Дедукція – загально логічний метод, суть якого полягає в логічному висновку з деяких загальних суджень (аксіом, принципів, законів тощо) окремих, більш конкретних суджень.

Експеримент (науковий) – емпіричний метод, в рамках якого досліджується будь-яке явище завдяки активному впливу на нього за допомогою створення нових умов, які відповідають меті дослідження, або ж способом зміни тривалості процесу в потрібному напрямку. Науковий експеримент тісно пов'язаний з іншими емпіричними методами – спостереженням і вимірюванням; його матеріальними засобами є інструменти, прилади тощо.

Емпіричний опис – метод фіксації засобами природної або штучної мови відомостей про об'єкти, які фіксуються у процесі спостереження, а також встановлення емпіричних залежностей між результатами вимірювань

Загальнонаукова методологія – система методів дослідження, що використовуються практично у всіх наукових дисциплінах і базуються на загальних наукових принципах дослідження (об'єктивності, конкретності, практики, діалектики, логічності, системності та ін.).

Зміст наукової проблеми – комплекс позицій, на основі яких у дослідження відбувається реалізація мети і завдань наукового аналізу.

Концепція – особлива форма наукового пізнання, яка дає системне розуміння, тлумачення й інтерпретацію ключової ідеї наукової теорії.

Кореляційний аналіз – особливий метод вивчення співвідношення між незалежними змінними у процесі наукового пізнання.

Метод науковий – це метод, який характеризується основними ознаками науковості знання і науковості діяльності. Метод науковий – це відносно стійка система правил і принципів діяльності досягнення істинного і ефективного результату у науці, наприклад, у вигляді наукового знання, яке є істинне і яке може застосовуватись. За тим, на якому рівні наукового знання розглядаються методи наукові, вони поділяються на емпіричні, теоретичні і загальнологічні. Емпіричні – це ті методи наукові, які діють на

емпіричному рівні наукового пізнання (спостереження, вимірювання, експеримент), теоретичні – це ті, які діють на теоретичному рівні наукового пізнання (ідеалізація, аксіоматичний метод, метод математичного моделювання, уявний експеримент, гіпотетико-дедуктивний метод).

Загальнологічними методами називають ті наукові методи, які діють на обох рівнях наукового пізнання і навіть поза сферою науки (абстрагування, аналіз і синтез, аналогія, індукція і дедукція, моделювання).

Методологічний принцип – певна форма пізнавальної діяльності в науці, причому більш експліцитна, ніж звичайні регулятивні принципи наукового пізнання. Більша частина ефективно працюючих в науці методологічних принципів сформувались у фізиці і математиці.

Методологія – вчення про методи. В загально-філософському плані говорять про загальну методологію. У вузькому сенсі, відносно конкретної наукової дисципліни говорять про методологію фізики, методологію математики тощо.

Методологія наукової діяльності – система методів (принципів, правил, прийомів, способів і засобів) пізнання об'єктивної і суб'єктивної дійсності та організації (формування) системи наукових знань.

Методологічні підходи – об'єднані загальними принципами взаємозалежні методи наукового пізнання.

Наука – сфера суспільної діяльності людини, функцією якої є вироблення та теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність. Поняття науки включає в себе як процес отримання нового знання, так і наслідок цієї діяльності – суму одержаних на даний час знань, що створюють в сукупності наукову картину світу.

Науковий апарат дослідження – ключові положення, що визначають спрямованість, логічну послідовність, умови підготовки і проведення наукових досліджень. Науковий апарат дослідження завбачує розкриття актуальності, стану наукової розробленості проблеми, визначення об'єкту, предмету, мети, гіпотези, завдань, методології дослідження, його наукової

новизни та практичної значущості.

Наукова новизна дослідження – положення у науковому дослідженні, в межах яких визначається наявність у ньому виявленого якісно нового знання, нових закономірностей і особливостей функціонування об'єкту наукового дослідження та шляхів їх застосування з метою задоволення конкретних наукових і практичних потреб людини і суспільства в цілому.

Об'єкт дослідження – фрагмент дійсності, який вступає в активну взаємодію з суб'єктом в процесі репрезентації і наукової діяльності, з використанням різних засобів, прийомів, методів. В реальній науковій практиці, наприклад, вчений фізик має справу не з об'єктивно існуючими елементарними частинками, а з експериментально "приготовленими" частинками, або з відповідними теоретичними об'єктами, які репрезентують об'єктивно існуючі частинки. В цьому плані корисно відрізнити, з однієї сторони, об'єкт експерименту чи об'єкт фізичної теорії, і з іншої – фізичний об'єкт.

Предмет дослідження – аспект, сторона об'єкта, на якій зосереджується дослідник з метою визначення її якостей та властивостей, що становлять пізнавальний інтерес.

Проблема дослідження – суперечність у знанні, зумовлена реальними протиріччями у галузі теоретичних знань і практики, що потребує вирішення шляхом проведення нового дослідження.

Суб'єкт – той, хто пізнає – людина, спільнота, соціальна група.

Тема наукового дослідження – формулювання конкретного наукового завдання, яке охоплює частину наукової проблеми і може бути вирішеним у межах конкретного наукового дослідження.

Факт (науковий) – форма емпіричного знання, особливого роду речення з стійкою істиннісною оцінкою і таке, що фіксує емпіричне знання. Емпіричне знання, науковий факт, протиставляються науковій теорії чи науковій гіпотезі.

ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Савенкова І.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2021. 120с.
2. Соболь Х.С., Петровська Н.І., Гуняк О.М. Методологія і принципи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: КиМУ, 2022. 110с.
3. Євтушенко М.Ю., Хижняк М.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 140с.
4. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 120с.
5. Кривонос О.Б., Демченко О.М. Методологія науково-дослідної роботи: навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2021. 104с.

Допоміжна:

1. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. Київ: Держстандарт України, 1995. 38 с.
2. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)
3. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України 31.05.2019 № 759 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0640-19#n2>
4. Аспірант <http://aspirant.com.ua/index.htm>
5. Грисенко Н.В., Байєр О.О., Носенко Е.Л., Волков Д.С., Аршава І.Ф., Батраченко І.Г., Коробов Є.Т. Методичні рекомендації до написання та оформлення дипломних робіт за спеціальністю «психологія». Дніпро: ДНУ, 2022. 66с.

6. Методичні вказівки до написання та оформлення курсових проєктів за спеціальністю 053 Психологія / Укл. І. М. Пивоварчик, Л. М. Цибух, Г. О. Кондрицька, В. В. Візнюк. Одеса. Університет Ушинського. 2020. 41 с.
7. Методичні рекомендації до оформлення та захисту курсових проєктів і магістерських дисертацій для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» / Денисенко А. О., Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П., Лазоренко Т. М. Одеса: Університет Ушинського, 2022. 91 с.
8. Мартиненко С.М., Шумигора Л.І., Данченко Т.В. (ред.). Методичні рекомендації щодо виконання й захисту магістерських дисертацій. Київ: КиМУ, 2019. 42с.
9. Музика О. Л. Курсові роботи з психології: Навч. посіб. для здобувачів вищих навч. закладів. 3-є вид. перероб. і доп. Київ: Освіта України, 2019. 104 с.
10. Порядок про перевірку текстових документів (наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт) на наявність запозичень з інших документів. Полтавський держав гуманітарний університет. Полтава, 2021. 16 с.

Електронні ресурси

1. Про організаційні аспекти перевірки магістерських дисертацій на плагіат [Електронний ресурс]
<https://library.diit.edu.ua/storage/app/media/document>
2. Savenkova Iryna Time Factor in Psychological profiling of information Technology specialists for Future Career success. Journal of Environmental Treatment Techniques. 2019; Special Issue on Environment, Management and Economy, Pages: 1041-1045. [Електронний ресурс]. URL:
<http://www.jett.dormaj.com/docs/Volume7/special%20issue/Time%20Factor%20in%20Psychological%20Profiling%20of%20Information%20Technology%20Specialists%20for%20Future%20Career%20Success.pdf>

3. Savenkova Iryna Chronopsychological forecast of nephrological diseases. Eur Asian Journal of Bio Sciences, 14, 2411-2415 (2020) [Электронный ресурс].

URL: <http://www.ejobios.org/download/chronopsychological-forecast-of-nephrological-diseases-7796.pdf>

